

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

© 2014 ПІДСОСОННА Я. Г.

УДК 336.47

Підсосонна Я. Г. Кредитна політика України: макро- та мікроекономічні аспекти

Метою статті є узагальнення існуючих підходів до трактування кредитної політики, уточнення її сутності та змісту, а також дослідження зв'язків кредитної політики макро- та мікрорівнів. У статті розглянуто та узагальнено основні підходи до визначення кредитної політики на макро- та мікрорівні, запропоновано авторські визначення даних понять. Розглянуто основні інструменти реалізації кредитної політики на макрорівні. Проаналізовано вплив процентної політики та політики обов'язкового резервування на кредитну політику банків. Виявлено недостатній зв'язок кредитної політики на макро- та мікрорівні. Встановлено, що кредитна політика в цілому є багатограним економічним явищем, яке, з одного боку, є складовою економічної політики держави, а з іншого – важливою складовою банківської політики. Тому існує потреба в подальших дослідженнях даної дефініції та її взаємозв'язку з політикою банківських установ, грошово-кредитною політикою центрального банку та економічною політикою держави. Також перспективою подальших досліджень у даному напрямі є вдосконалення механізму взаємодії кредитної політики макро- та мікрорівня з метою максимального задоволення інтересів і потреб учасників кредитних відносин всіх рівнів.

Ключові слова: кредитна політика, загальноекономічна політика, банківська політика, облікова ставка, норма обов'язкових резервів.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 18.

Підсосонна Яна Григорівна – аспірант, кафедра банківської справи та фінансового моніторингу, Національний університет державної податкової служби України (вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна)

E-mail: yasik2010@mail.ru

УДК 336.47

UDC 336.47

Подсосонная Я. Г. Кредитная политика Украины: макро- и микроэкономические аспекты

Целью статьи является обобщение существующих подходов к трактовке кредитной политики, уточнения ее сущности и содержания, а также исследование связей кредитной политики макро- и микроуровней. В статье рассмотрены и обобщены основные подходы к определению кредитной политики на макро- и микроуровне, предложены авторские определения данных понятий. Рассмотрены основные инструменты реализации кредитной политики на макроуровне. Проанализировано влияние процентной политики и политики обязательного резервирования на кредитную политику банков. Выявлена недостаточная связь кредитной политики на макро- и микроуровне. Установлено, что кредитная политика в целом является многогранным экономическим явлением, которое, с одной стороны, является составной частью экономической политики государства, а с другой – важной составляющей банковской политики. Поэтому существует потребность в дальнейших исследованиях данной дефиниции и ее взаимосвязи с политикой банковских учреждений, денежно-кредитной политикой центрального банка и экономической политикой государства. Также перспективой дальнейших исследований в данном направлении является совершенствование механизма взаимодействия кредитной политики макро- и микроуровня с целью максимального удовлетворения интересов и потребностей участников кредитных отношений всех уровней.

Ключевые слова: кредитная политика, общэкономическая политика, банковская политика, учетная ставка, норма обязательных резервов.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 18.

Подсосонная Яна Григорьевна – аспирант, кафедра банковского дела и финансового мониторинга, Национальный университет государственной налоговой службы Украины (ул. Карла Маркса, 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина)

E-mail: yasik2010@mail.ru

Podsonna Yana H. Ukrainian Credit Policy: Macro- and Micro-Economic Aspects

The goal of the article is generalisation of existing approaches to interpretation of the credit policy, specification of its essence and content and the study of links of the credit policy of macro- and micro-levels. The article considers and generalises main approaches to identification of the credit policy at micro- and macro-levels and offers own definitions of these notions. The article considers main instruments of realisation of the credit policy at the macro-level. It analyses influence of the interest rate policy and mandatory reserves policy upon the credit policy of banks. It shows an insufficient connection of the credit policy at macro- and micro-levels. It shows that the credit policy in general is a many-sided economic phenomenon, which, on the one hand, is a component of the economic policy of the state, and, on the other hand is an important component of the banking policy. That is why there is a need in further studies of this definition and its relation with the policy of banking institutions, and monetary and credit policy of the central bank and economic policy of the state. Another prospect of further studies in this direction is improvement of the mechanism of interaction of the credit policy of macro- and micro-levels with the aim of maximum satisfaction of interests and needs of participants of credit relations of all levels.

Key words: credit policy, general economic policy, banking policy, discount rate, rate of mandatory reserves.

Pic.: 1. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 18.

Podsonna Yana H. – Postgraduate Student, Department of Banking and Financial Monitoring, National University of State Tax Service of Ukraine (vul. Karla Marksa, 31, Irpin, Kyivska obl., 08201, Ukraine)

E-mail: yasik2010@mail.ru

У сучасних умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, стрімкого взаємопроникнення та зростання взаємозалежності капіталів різних країн, все гостріше постає питання вибору державою ефективної економічної політики. Важливе місце у забезпеченні стійкого економічного зростання та конкурентоспроможності вітчизняної економіки повинна займати кредитна політика, як невід'ємна складова монетарної та загально-економічної політики в цілому.

Проблемам розвитку грошово-кредитних відносин, теоретичним і методологічним засадам здійснення грошово-

кредитної політики присвячено значну кількість ґрунтовних наукових праць таких вчених як: А. Гальчинський, О. Дзюблюк, І. Лютий, А. Мороз, М. Савлук, В. Стельмах, М. Туган-Барановський та інших. Теоретичні та практичні аспекти безпосередньо кредитної політики на макрорівні вивчали І. Гуцал, В. Сидоренко. Однак рівень розробки даного поняття залишається недостатнім, адже досі відсутнє однозначне трактування як сутності так і змісту кредитної політики.

Метою статті є узагальнення існуючих підходів до трактування кредитної політики, уточнення її сутності та змісту, а також дослідження зв'язків кредитної політики макро- та мікрорівнів.

Відносно самостійне існування кредитної політики пов'язане з дією такої специфічної економічної категорії як кредит, а отже і з його рухом, сферами функціонування та методами регулювання.

Сучасний стан та умови розвитку вітчизняної економіки висувають нові вимоги до загальної економічної політики держави. Саме тому кредитна політика, як невід'ємна її складова, повинна забезпечити відповідне підґрунтя для стійкого соціально-економічного розвитку країни. Однак недостатня розробка теоретичних основ формування кредитної політики та механізмів її реалізації послаблюють роль кредиту в економічному розвитку країни.

У сучасній науковій та методичній економічній літературі немає єдиних підходів до трактування поняття «кредитна політика». Зокрема, у ряді монографій присвячених дослідженню питань монетарної політики визначення кредитної політики взагалі не зустрічається. Відсутнє воно і в Енциклопедії банківської справи за редакцією В. Стельмаха та в більшості економічних словників.

У працях науковців 70 – 90-х рр. минулого століття кредитна політика розглядалася лише на макрорівні, як загальнодержавна чи урядова політика. Це пояснюється тим, що банківська система в той час була представлена виключно державними банками, які фактично проводили єдину державну політику, в тому числі та кредитну. Отже, у таких умовах не було потреби в розробці кредитної політики на мікрорівні, тобто на рівні конкретного банку.

Формування ринкової економіки стимулювало появу банків не державної форми власності. Це зумовило необхідність з'ясування сутності та змісту кредитної політики на мікрорівні, тобто на рівні конкретного банку як комерційної установи.

Отже, на сьогодні кредитна політика об'єктивно розглядається науковцями з двох позицій – мікро- та макрорівня. Нами проаналізовано основні підходи вітчизняних і російських дослідників до визначення сутності кредитної політики, які наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1

Сучасні трактування поняття «кредитна політика»

Джерело / Автор	Рівень	Визначення
1	2	3
Банківська енциклопедія (С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова)	Макрорівень	<i>Кредитна політика</i> – комплекс методів і засобів у сфері кредитних відносин, які здійснюють центральний банк і банківські установи щодо організації кредитного процесу з метою забезпечення розвитку економіки [1, с. 238]
	Мікрорівень	<i>Кредитна політика банку</i> – це стратегія і тактика банку щодо залучення ресурсів і спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі таких принципів кредитування, як строковість, платність, забезпеченість, повернення та цільовий характер використання [1, с. 239]
Економічна енциклопедія (електронний ресурс)	Макрорівень	<i>Кредитна політика</i> – система регулюючих засобів у галузі банківського кредиту, що їх здійснюють органи державного управління, центральні банки з метою впливу на обсяг і спрямування кредиту для забезпечення певних економічних інтересів [7]
І. С. Гуцал	Макрорівень	<i>Кредитна політика</i> – система заходів та дій, які направлені на грошово-кредитне забезпечення та регулювання кредитних відносин з метою економічного зростання та прибуткової діяльності фінансового посередництва [6, с. 115]. <i>На макроекономічному рівні кредитна політика</i> є складовою економічної політики й одночасно реалізує як політичні, так і соціально-економічні цілі держави і виступає приматом щодо банківської кредитної політики, визначаючи цілі та способи їх досягнення всіма учасниками кредитних відносин державою, установами банківської і парабанківської системи і позичальниками [5]
	Мікрорівень	<i>Кредитна політика</i> на мікроекономічному рівні є складовою частиною загальної політики банку, спрямованою на ефективне його функціонування [5]
Економічний словник (Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич)	Макрорівень	<i>Кредитна політика</i> – система заходів центрального банку та держави у кредитній сфері з метою регулювання грошового обігу і досягнення інших економічних та соціальних цілей. Є частиною загальної економічної політики [15, с. 156]
Большая советская энциклопедия (В. М. Усоскин)	Макрорівень	<i>Кредитная политика</i> – система денежно-кредитных мероприятий, используемых государством для достижения определенных экономических целей и представляющая собой один из элементов общехозяйственной политики [3]

1	2	3
Г. С. Панова	Мікрорівень	<i>Кредитная политика</i> – это политика самых разнообразных кредиторов (не только банков, но и кредитных кооперативов, строительных обществ, ломбардов, касс взаимопомощи и т. д.) [16, с. 23]
Финансово-кредитный энциклопедический словарь (Коллектив авторов под общ. ред. А. Г. Грязновой)	Макрорівень	<i>Кредитная политика</i> – совокупность мероприятий по управлению объемами кредитов и уровнем процентных ставок, регулированию рынка ссудного капитала. К. п. – составная часть экономической политики государства, направленной на регулирование экономического роста страны, сдерживание инфляции, обеспечение занятости населения и выравнивание платежного баланса [17]
	Мікрорівень	<i>Кредитная политика на микроуровне</i> – составная часть политики коммерческого банка или другой кредитной организации по обеспечению деятельности [17].
Внешне-экономический толковый словарь (Под ред. И. Фаминского)	Макрорівень	<i>Кредитная политика</i> – система мер, осуществляемая в кредитно-денежной сфере центральным банком и направленная на формирование необходимых условий предоставления и использования кредитных средств. К. п. должна рассматриваться как составная часть экономической политики государства, которая проводится в настоящий момент [4]

Джерело: складено автором за [1, 3 – 7, 15 – 17].

Узагальнюючи підходи до визначення кредитної політики, наведені в табл. 1, пропонуємо авторську трактовку даного поняття. Отже, на макрорівні кредитну політику можна визначити як комплекс заходів центрального банку та уряду у сфері кредитних відносин, що здійснюються з метою регулювання грошового обігу та забезпечення певних економічних і соціальних інтересів держави. На мікрорівні під кредитною політикою слід розуміти складову загальної політики банку чи іншої фінансово-кредитної установи, що включає розробку та реалізацію програм оптимізації їх кредитної діяльності, з метою ефективного використання залучених фінансових ресурсів для задоволення як власних інтересів так і інтересів клієнтів.

Дійсно, оптимальна кредитна політика повинна максимально враховувати інтереси та потреби держави, суб'єктів господарювання, суспільства, водночас забезпечувати банку максимальний прибуток та мінімальний ризик. Тому одним з найважливіших факторів при визначенні пріоритетних напрямків кредитної політики банку стає кредитна політика центрального банку країни, як провідника кредитної політики держави.

Зокрема І. С. Гуцал зазначає, що цілями кредитної політики держави є: сприяння економічному зростанню, забезпечення стабільності грошової одиниці та банківської системи, які виступають похідними від цілей економічної політики і визначаються останніми. Тому на макроекономічному рівні кредитна політика є складовою економічної політики.

Вона підпорядкована загальнодержавним економічним інтересам і пов'язана, насамперед, із мобілізацією та забезпеченням кредитними ресурсами розширеного відтворення суспільного продукту, кредитною підтримкою розвитку галузей економіки та потреб громадян, стабільністю та фінансовою стійкістю кредитної системи, стимулюванням інвестиційної активності, регулюванням грошової маси в обігу. Отже, виходячи з цілей та завдань, що стоять перед кредитною політикою, вона відіграє пріоритетну роль у грошово-кредитній політиці [5].

Вищі кінцеві цілі кредитної політики орієнтовані на перспективу і потребують довготривалого часу, а тому для їх досягнення необхідний набір певних економічних інструментів, які б оперативно впливали на економічні процеси. До найбільш гнучких і дієвих інструментів, що впливають на зміну пропозиції кредитних ресурсів належать процентна політика та політика обов'язкового резервування [6, с. 116].

Облікова ставка є один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених і розміщених грошових коштів на відповідний період. Облікова ставка є базовою щодо інших процентних ставок, та найнижчою серед тих, за якими Національний банк України може підтримувати ліквідність банків.

Підвищення рівня облікової ставки означає подорожчання кредитів центрального банку для банків другого рівня. Як наслідок, банківські установи підвищують ставки за кредитами для клієнтів-позичальників, намагаючись таким чином компенсувати свої втрати від подорожчання кредитних ресурсів. Зниження облікової ставки навпаки, стимулює попит на кредити з боку банків, веде до підвищення їх кредитної активності та до зниження відсоткової ставки за позиками наданими банками.

Зміни рівня обов'язкових резервів, які банківські установи зобов'язані тримати на коррахунках у центральному банку, аналогічно впливають на кредитну активність банків. Підвищення норми обов'язкових резервів веде до зменшення кредитного потенціалу банків, в той час як зниження норми обов'язкових резервів дає можливість банкам збільшити обсяги кредитування, адже в їх розпорядженні залишається більша частина ресурсів.

Отже, залежно від того, яку кредитну політику проводить центральний банк, стримуючу (кредитна рестрикція) чи стимулюючу (кредитна експансія), мають місце підвищення або зниження рівня облікової ставки та норм обов'язкових резервів.

Зв'язок між ставкою рефінансування і ставкою по кредитах має бути близьким до функціонального. У зарубіжних країнах ставки по кредитах чуйно реагують на зміну облікової ставки [8].

Аналізуючи залежність ставки по гривневих кредитах в Україні від облікової ставки НБУ за період з 2006 по 2013 рр. варто зазначити, що такий зв'язок не завжди підтверджується на практиці. Коефіцієнт кореляції між ставками 0,550, що говорить про середній зв'язок між ними.

За аналізований період, облікова ставка сягала найвищого показника (12% річних) з 30.04.2008 р. по 14.06.2009 р., тобто в період розгортання та найбільшого загострення фінансової кризи. Починаючи з другої половини червня 2009 р. і до сьогодні її розмір поступово знижується. З 13.08.2013 р. облікову ставку встановлено на рівні 6,5%, що є значно нижчим від показників докризового періоду 2006 – 2007 рр. (9,5 – 8%). За 2013 р. НБУ знизив облікову ставку вже вдруге: 10.06.2013 р. з 7,5% до 7% та 13.08.2013 р. ще на 0,5 п. п. до 6,5% річних (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка облікової ставки НБУ та відсоткових ставок банків за кредитами в національній валюті

Період дії облікової ставки НБУ	Облікова ставка НБУ, % за періоди	Процентна ставка за кредитами в національній валюті, за періоди
10.08.2005 – 09.06.2006	9,5	15,6*
10.06.2006 – 31.05.2007	8,5	14,4
01.06.2007 – 31.12.2007	8	13,9
01.01.2008 – 29.04.2008	10	15,2
30.04.2008 – 14.06.2009	12	21,2
15.06.2009 – 11.08.2009	11	17,7
12.08.2009 – 07.06.2010	10,25	18,1
08.06.2010 – 07.08.2010	9,5	14,2
08.07.2010 – 09.08.2010	8,5	13,2
10.08.2010 – 22.03.2010	7,75	14,7
23.03.2012 – 09.06.2013	7,5	17,9
10.06.2013 – 12.08.2013	7	15,4
з 13.08.2013	6,5	15,4*

* Середня процентна ставка за період з 01.01.2006 по 09.06.2006 рр.

** Середня процентна ставка за період з 13.08.2013 по 31.12.2013 рр.

Джерело: складено автором за інформацією Національного банку України [18].

Однак зниження облікової ставки не завжди веде до зниження ставки по кредитах, у той час як її зростання обов'язково призводить до подорожчання кредитних ресурсів (рис. 1).

Для регулювання кредитної діяльності банків в Україні поряд з обліковою ставкою широко використовуються нормативи обов'язкового резервування.

Політика резервних вимог – дієвий інструмент реалізації кредитної політики. Навіть невеликі зміни норм обов'язкових резервів суттєво впливають на зміну обсягів кредитних вкладень банків і грошову масу. Це досить жорсткий інструмент макроекономічного регулювання, що є обов'язковим до виконання. Тому даний інструмент потрібно застосовувати досить обережно і лише в сукупності з іншими, більш гнучкими інструментами регулювання.

Нормативи обов'язкового резервування та частота їх змін за певний період визначаються відповідно до завдань кредитної політики й змін макроекономічної та монетарної ситуації. Перегляд розміру норми обов'язкових резервів центральними банками в розвинених країнах відбувається зазвичай раз на 2 – 4 роки [2].

В Україні ж цю норму переглядають по кілька разів на рік (протягом 2013 р. нормативи обов'язкових резервів змінювались двічі). Також постійно поглиблюється диференціація коштів за видами валют, строками вкладу та суб'єктами, що здійснюють вклади (табл. 3).

У 2007 р. політика обов'язкових резервів була спрямована на посилення привабливості проведення операцій у національній валюті та поступове обмеження економічними методами обсягів залучення коштів за кордоном.

Воно полягало у введенні з 20 листопада 2007 р. до складу зобов'язань, які підлягають обов'язковому резервуванню, коштів, залучених банками від фінансових установ і організацій нерезидентів та підвищенні коефіцієнтів резервування за кредитами, наданими в іноземній валюті [9].

У 2008 р. у частині регулювання вимог з формування банками обов'язкових резервів надалі вживалися заходи, які надають певні переваги у здійсненні операцій у національній валюті. Зокрема, з 5 грудня 2008 р. норматив обов'язкового резервування за залученими коштами в національній валюті був установлений на рівні нуля, тоді як за строковими коштами в іноземній валюті – 3%, а за коштами в іноземній валюті на вимогу – 5%. Надалі Національний банк посилив диференціацію вимог з обов'язкового резервування залежно від того, у якій валюті залучені кошти. З 05.01.2009 р. норматив обов'язкового резервування за строковими коштами в іноземній валюті збільшився до 4%, за коштами в іноземній валюті на вимогу – до 7% [10].

Протягом 2009 – 2010 рр. у зв'язку з кризою було посилено вимоги до формування банками обов'язкових резервів. Зокрема у серпні – вересня 2009 р. запроваджено вимогу щодо зберігання частини обов'язкових резервів, а в 2010 р. повного їх обсягу, на окремому рахунку в НБУ [11, 12].

У 2011 р. нормативи обов'язкового резервування було оптимізовано з метою створення більш преференційних умов залучення банками довгострокових коштів. Протягом 2012 р. відбулося поступове вивільнення коштів обов'язкових резервів з окремого рахунку в Національному банку України [13, 14].

З 1 липня 2013 р. Національним банком України збільшено норми обов'язкових резервів за залученими коштами в іноземній валюті (крім російського рубля) з 9% до 10% за короткостроковими вкладками, з 3% до 5% за довгостроковими вкладками та з 10% до 15% за коштами на поточних рахунках домогосподарств (норма резервування за коштами на поточних рахунках нефінансових корпорацій залишилася не

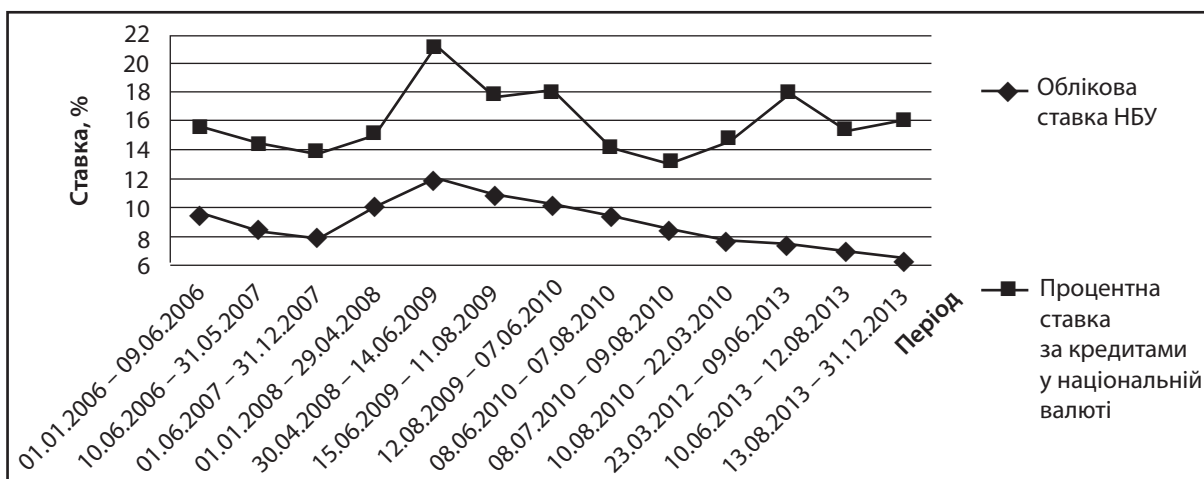

Рис. 1. Динаміка облікової ставки НБУ та відсоткових ставок банків за кредитами в національній валюті за 2006 – 2013 рр.

Таблиця 3

Розміри нормативів обов'язкового резервування коштів банків у НБУ протягом 2004 – 2013 рр.

Період дії	Нормативи обов'язкового резервування								
	за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств			за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домогосподарств			за коштами, залученими ін. депозитними корпораціями від ін. депозитних корпорацій-нерезидентів та ін. фінансових корпорацій-нерезидентів		
	у нац. валюті	в іноземній валюті		у нац. валюті	в іноземній валюті		у нац. валюті	в іноз. валюті (крім рос. руб.)	у рос. рублях
		коротко-строкові	довго-строкові		нефінансові корпорації	домогосподарства			
01.10.2004 – 24.12.2004	7	7	8	8					-
25.12.2004 – 31.08.2005	6	6	7	7					-
01.09.2005 – 09.05.2006	6	6	8	8					-
10.05.2006 – 31.07.2006	4	4	6	6					-
01.08.2006 – 30.09.2006	2	3	3	5					-
01.10.2006 – 04.12.2008	0,5	4	1	5					-
05.12.2008 – 04.01.2009	0	3	0	5					-
05.01.2009 – 31.01.2009	0	4	0	7					-
01.02.2009 – 30.06.2011	0	4	0	7		2			-
01.07.2011 – 29.11.2011	0	6	2	0		8	0	2	-
30.11.2011 – 30.03.2012	0	7,5	2	0		8	0	2	-
31.03.2012 – 29.06.2012	0	8	2	0		8,5	0	2	0
30.06.2012 – 30.06.2013	0	9	3	0		10	0	3	0
01.07.2013 – 29.09.2013	0	10	5	0	10	15	0	5	0
з 30.09.2013	0	10	7	0	10	15	0	5	0

Джерело: [18].

змінною на рівні 10%). З 30 вересня 2013 р. відбулося наступне підвищення норми обов'язкових резервів за довгостроковими депозитами в іноземній валюті, тоді як нормативи за коштами в національній валюті з кінця 2008 р. залишаються на рівні нуля.

Постійне підвищення норм обов'язкових резервів за залученими коштами в іноземній валюті сприяло тому, що з 2008 р. поступово почали зменшуватись розміри валютних кредитів, наданих вітчизняними банками, та їх частка в загальній сумі (табл. 4). Виняток становив 2013 р., коли сума валютних кредитів збільшилась на 5 892 млн грн (1,97%) порівняно з попереднім 2012 р., водночас частка таких кредитів у загальній сумі продовжила зменшуватись та знизилась у 2013 р. порівняно з 2012 р. на 2,34%.

дитна політика на макрорівні представляє собою комплекс заходів центрального банку та уряду у сфері кредитних відносин, що здійснюються з метою регулювання грошового обігу та забезпечення певних економічних і соціальних інтересів держави. Щодо макрорівня, то кредитна політика є складовою загальної політики банку чи іншої фінансово-кредитної установи, що включає розробку та реалізацію програм оптимізації їх кредитної діяльності, з метою ефективного використання залучених фінансових ресурсів для задоволення як власних інтересів так і інтересів клієнтів.

2. В арсеналі інструментів реалізації кредитної політики суттєву роль відіграють процентна політика та політика обов'язкового резервування. Облікова ставка НБУ не має тісного зв'язку зі ставками за кредитами банківських

Таблиця 4

Динаміка кредитів, наданих банками України та нормативів обов'язкового резервування за 2006 – 2013 рр.

Період	Сума наданих кредитів (млн грн)	У тому числі				Нормативи обов'язкового резервування, %	
		у національній валюті		в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті
		абс.	%	абс.	%		
2006	245 230	123 787	50,48	121 443	49,52	0,5-1	4-5
2007	426 867	213 802	50,08	213 065	49,92	0,5-1	4-5
2008	734 022	300 220	40,90	433 801	59,10	0	3-5
2009	723 295	355 521	49,15	367 774	50,85	0	2-7
2010	732 823	395 504	53,97	337 319	46,03	0	2-7
2011	801 809	478 596	59,69	323 213	40,31	0	2-8
2012	815 142	515 580	63,25	299 562	36,75	0	3-10
2013	887 611*	582 157	65,59	305 454	34,41	0	5-15

*Дані 11 місяців 2013 р.

Джерело: складено автором за інформацією Національного банку України [18].

У цілому можна говорити про те, що Національний банк України намагається проводити виважену кредитну політику, спрямовану на сприяння розвитку економіки через стимулювання кредитування, шляхом зниження вартості кредитних ресурсів для банків. Поступово знижуються облікова ставка та ставки за кредитами рефінансування, застосовуються більш гнучкі вимоги щодо формування банками обов'язкових резервів. Також діяльність НБУ спрямована на підвищення попиту на національну грошову одиницю, шляхом збільшення нормативів обов'язкового резервування за залученими коштами в іноземній валюті.

Попри значну відмінність понять кредитної політики на макро- та мікрорівні, важливо підкреслити їх тісних взаємозв'язок. З одного боку державна кредитна політика визначає основні напрямки для проведення кредитної політики банківськими установами, а з іншого – кредитна політика на мікрорівні, реалізуючи економічні цілі і завдання держави, має визначальну роль для грошово-кредитної політики.

ВИСНОВКИ

Проведене узагальнення підходів до визначення сутності кредитної політики та інструментів її реалізації дозволило зробити наступні висновки:

1. У сучасній науковій та методичній економічній літературі паралельно існує два підходи до трактування змісту кредитної політики – мікро- та макро-економічний. Кре-

установ. Зниження облікової ставки не завжди веде до зниження ставки за кредитами, у той час як її зростання обов'язково призводить до подорожчання кредитних ресурсів, що свідчить про недостатній зв'язок кредитної політики на макро- та мікрорівні.

3. У цілому кредитна політика є багатограним економічним явищем, яке, з одного боку, є складовою економічної політики держави, а з іншого – важливою складовою банківської політики. Тому існує потреба в подальших дослідженнях даної дефініції та її взаємозв'язку з політикою банківських установ, грошово-кредитною політикою центрального банку та економічною політикою держави в цілому. Адже глибоке розуміння даних понять та їх взаємозв'язків є важливим кроком у формуванні та реалізації оптимальної кредитної політики країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України; Знання, 2011. – 504 с.

2. Бабійчук Т. П. Використання механізму обов'язкових резервів у стимулюванні розвитку банківської інвестиційної діяльності / Т. П. Бабійчук // Науковий вісник НТЛУ України. – 2012. – Вип. 22.10. – С. 252 – 257.

3. Большая Советская Энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://soviet-encyclopedia.ru>
4. Внешне-экономический толковый словарь / Под ред. И. Фаминского [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vocable.ru/dictionary/485>
5. **Гуцал І. С.** Дієвість кредитного механізму в економіці України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит. – К., 2004. – 29 с.
6. **Гуцал І. С.** Кредитна політика держави, її цілі та механізм реалізації / І. С. Гуцал // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Економіка. – 2001. – № 7. – С. 113 – 117.
7. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://studentbooks.com.ua/content/view/36/39/>
8. **Коковіхіна О. О.** Аналіз та шляхи підвищення ефективності процентної політики НБУ / О. О. Коковіхіна [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1552>
9. Монетарний огляд за 2007 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60898>
10. Монетарний огляд за 2008 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60903>
11. Монетарний огляд за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60908>
12. Монетарний огляд за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=76207>
13. Монетарний огляд за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=104460>
14. Монетарний огляд за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=85153
15. **Осовська Г. В.** Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
16. **Панова Г. С.** Кредитная политика коммерческого банка во взаимоотношениях с населением : дисс. ... д-р экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / Г. С. Панова. – М., 1997.
17. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / Колл. авторов под общ. ред. А. Г. Грязновой [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vocable.ru/dictionary/1049/symbol/207>
18. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

REFERENCES

- Arbuzov, S. H., Kolobov, Yu. V., and Mishchenko, V. I. *Bankivska entsyklopediia* [Banking Encyclopedia]. Kyiv: TsND NBU; Znannia, 2011.
- Babiichuk, T. P. "Vykorystannia mekhanizmu obov'iazkovykh rezerviv u stymuliuванні rozvytku bankivskoi investytsiinoi diialnosti" [Mechanism required reserves in promoting investment banking]. *Naukovyi visnyk NTLU Ukrainy*, no. 22.10 (2012): 252-257.
- "Bolshaia Sovetskaia Entsiklopediia" [Great Soviet Encyclopedia]. <http://soviet-encyclopedia.ru>
- "Ekonomiczna entsyklopediia" [Economic Encyclopedia]. <http://studentbooks.com.ua/content/view/36/39/>
- "Finansovo-kreditnyu entsiklopedicheskiy slovar" [Financial and Credit Encyclopedic Dictionary]. <http://vocable.ru/dictionary/1049/symbol/207>

Hutsal, I. S. "Kredytna polityka derzhavy, ii tsili ta mekhanizm realizatsii" [Credit policy, its objectives and mechanisms]. *Naukovi zapysky TDPU. Seriiia "Ekonomika"*, no. 7 (2001): 113-117.

Hutsal, I. S. "Diievyst kredytnoho mekhanizmu v ekonomitsi Ukrainy" [The effectiveness of credit facility in the economy of Ukraine]. *Avto-ref. dys. ... d-ra ekon. nauk: spets. 08.04.01*, 2004.

Kokovikhina, O. O. "Analiz ta shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti protsentnoi polityky NBU" [Analysis and ways to improve the interest rate policy of the NBU]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1552>

"Monetaryni ohliad za 2007 rik" [Monetary Survey in 2007]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60898>

"Monetaryni ohliad za 2008 rik" [Monetary Survey in 2008]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60903>

"Monetaryni ohliad za 2009 rik" [Monetary Survey in 2009]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60908>

"Monetaryni ohliad za 2010 rik" [Monetary Survey in 2010]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=76207>

"Monetaryni ohliad za 2011 rik" [Monetary Survey in 2011]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=104460>

"Monetaryni ohliad za 2012 rik" [Monetary Survey in 2012]. http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=85153

Osovskaya, H. V., Yushkevych, O. O., and Zavadskiy, Y. S. *Ekonomicnyi slovnyk* [Dictionary of Economics]. Kyiv: Kondor, 2006.

Ofitsiyniy sait NBU. <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Panova, G. S. "Kreditnaia politika kommercheskogo banka vo vzaimootnosheniakh s naseleniem" [Commercial bank credit policy in relations with the public]. *Diss. ... doktora ekon. nauk: spets. 08.00.10*, 1997.

"Vneshneekonomicheskii tolkovyy slovar" [Foreign Economic Dictionary]. <http://vocable.ru/dictionary/485>